

Museus en una xarxa

Testimonis del passat

El patrimoni cultural dispers arreu del País Valencià en museus i col·leccions museístiques és coordinat, ara, per la Xarxa de Museus amb la finalitat de dinamitzar aquest camp de la Cultura i de fomentar-ne el coneixement de cara a la societat.

La Xarxa de Museus de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat valenciana ha nascut per tractar de crear un conjunt museístic tan homogeni com siga possible pertot el País valencià.

El 1991, tots els museus i col·leccions museístiques existents i dispersos arreu del territori valencià van ser ressenyats. I ara, el 1992, l'administració valenciana intenta controlar totes les iniciatives, privades o públiques, que sorgeixen amb intencions de crear museus o col·leccions museístiques.

La veritat és que hi ha molt de material exposat en sales, més o menys importants, pels pobles. No es pot dir que aquestes mostres de cultura estiguen desaprovechades, sinó més aviat que se'n podria traure un partit més gran si aquestes iniciatives s'ordenen i es racionalitzen. I això no vol dir que la Xarxa tinga una intenció centralitzadora, al contrari. Pretén crear nous focus d'interès cultural en indrets concrets del País Valencià considerats d'interès col·lectiu i cultural, tant perquè constitueixen un llegat històric com perquè han estat o són encara capdavanters en una activitat social o disciplina determinada.

El Museu de la Joguina, a Ibi, o el de la ceràmica, a Paterna, en són dos exemples ben il·lustratius. En definitiva, es tracta d'agilitar l'activitat museística, comarcal, local o territorial, i de fomentar paral·lelament la tasca de reco-

pilació de material i la seua posterior difusió.

L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Hi ha moltes poblacions –cada vegada n'hi ha més– que han obert i continuen obrint al públic les portes de sales on

s'exposen llegats de la cultura local. Aquestes iniciatives tenen gran mèrit, no sols històric sinó també humà. Històric, perquè recullen i recopilen les restes del passat, generalment agrícola i rural. Salven, en un cert sentit, una "raça en perill d'extinció", com diria el biòleg, sota els estrats de la febre industrial. I humà; perquè això significa que encara hi ha gent

als pobles –que és on pitjor s'entén el culte a la màquina de la nostra era i on més es menysprea tot allò que pertany a la societat rural no tecnificada–, gent que té consciència del valor d'aquell substrat cultural que deixaren els avantpassats.

Generalment, aquestes idees –les d'organitzar museus de caire etnològic– sorgeixen sota l'aspecte d'actes enclavats dins dels programes de festes dels pobles. Generen gran expectació durant la setmana festiva. Tothom s'hi aplega per veure allò que ell o el veí han deixat. El primer any se'n sent parlar. Però, posteriorment, la pols s'apodera dels articles exposats. Les mostres no s'amplien. Molt sovint es tanquen. Perquè perden l'encant i la curiositat que provocaven en el públic de la zona o en el visitant foraster a la recerca de pervivències del passat. Cauen, simplement, en l'oblit.

Però les exposicions d'aquesta mena han de conservar el caire dinàmic, han de saber atraure el públic, intentant sempre ampliar les recerques etnològiques. I sobretot, els museus han d'identificar-se amb el color de la població,

Tramvia, de llautó i sense piles...

ARXIU

amb el caràcter dels seus habitants. Han de ser, doncs, el fruit d'una iniciativa pública o privada, però d'una iniciativa que nasca al si del mateix poble. Els habitants han de sentir que el museu o museus que tenen són seus i que no han estat

Avantguarda i color també poden alternar amb tradició.

ARXIU

instal·lats per forasters. De tota manera, aquesta actitud identificadora té repercussions clares i directes sobre els habitants de la població on es situa el museu. Hi ha una evident sensibilització, una revalorització del patrimoni cultural. Però això, dut als extrems, pot produir en els més interessats, en els erudits locals, una sobrevaloració del seu patrimoni que mostra una falta de relativisme cultural. I... "no és or tot el que lluu".

REVIURE EL PASSAT

Al museu, el públic que el visita recrea mentalment un passat que ja ha viscut –si es tracta de gent d'edat avançada– o que se l'imagina –si és més jove–. Però, l'existència de museus respon a raons més profundes i menys immediates.

El museu, ja se sap, té funcions molt concretes. Es recopila el material que els tècnics consideren que és més interessant, i es ressenya. Aquesta seria, per dir-ho d'alguna manera, la tasca de salvació i

conservació del patrimoni.

Una segona funció és exposar els objectes i obres d'art recollides, sempre intentant mostrar, a través de la disposició dels exemplars en la sala, i a través d'altres mitjans, com les explicacions adjuntes que les acompanyen, fragments del passat –paper difusor i, fonamentalment, didàctic–.

Aquests museus presenten els testimonis d'un passat únicament en la línia d'una temàtica com ho fan les sales monogràfiques o, ¿per què, no?, les cases-museu –com la d'Azorín a Monòver–; però també s'enfoca la seua organització des d'una òptica més general –històrica, per exemple–. Per tant, museus i col·leccions museístiques són alguna cosa més que un centre de curiositats per al turista o per al viatjant.

EL TURISTA CURIOS

És clar que un museu, en una població de certa magnitud, pot contribuir a augmentar l'atracció del foraster, però no és un element determinant. La ciutat es val per ella mateixa, per tot allò que la fa original: els habitants, l'ordenació urbanística,

el ritme de vida... i no serà, per tant, un museu d'arqueologia o monogràfic qui atraurà la gent.

Hi ha però, d'altres poblacions, com ara Benidorm, que, tot i no tenir encants especials, viuen de tòpics i atrauen les hordes dels pobles del nord.

En canvi, en un poble, un museu pot fer un gran paper, pot jugar molt a favor del seu desenvolupament econòmic. Això no

Cànem, fusta i espart immortalitzen l'esperit rural.

ARXIU

El Guerrero de Moixent, una de les peces més valuoses de la nostra història.

ARXIU

significa que s'haja de considerar l'activitat museística des d'una òptica comercial. Però és clar que les comarques més tancaades, menys exposades al trànsit del turisme de masses, i de més difícil accés, poden retrobar un dinamisme perdut fa ja anys. Per això mateix, l'existència de museus localitzats en diferents poblacions d'una mateixa comarca, però independents els uns dels altres i desconnectats, no tindrien massa sentit. La unificació d'aquests museus, l'homogeneïtzació, en definitiva, de criteris de presentació sota una única guia i la connexió dels diferents centres museístics d'un territori o d'una comarca col·laboren a revifar les zones més depreciades. Si s'estableixen lligams entre els museus d'una mateixa zona, es podran crear àrees d'influència que permetrien organitzar mostres conjuntes, exposicions itinerants i que facilitarien al turista circuits d'interès cultural que donarien a conèixer alhora aquests racons més desconeguts.

També és cert que el públic que els visita no coincideix amb el turista massificat, més atret pel sol que per l'entorn on es mou. El visitant de museu, especialment alumnes de col·legis o instituts –perquè els museus responen a una funció divulgativa i didàctica–, gent de la tercera edat i el turista sensibilitzat pels llegats del passat, corre inquiet a la recerca del temps perdut.

Eliseu T. Climent